

Inflaatiopeikon paluu vai deflaatiomörön esiinmarssi?

Ensio Tikkanen

Vuonna 2008 Suomessa on kohistu elintarvikkeiden, bensiinin ja monien muidenkin keskeisten hyödykkeiden nopeasta kallistumisesta. Kuluttajahintojen nousu on kiihtynyt vuositasolla yli neljään prosenttiin eli tasolle, joka koettiin viimeksi ennen 1990-luvun alun lamaa. Inflaation taustalla on ollut muun muassa raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan voimakas nousu. Keskustelua onkin ryyditetty viittauksilla 1970-luvun öljykriisin jälkeiseen stagflaatiokauteen. Stagflaatiossa inflaatio on nopeaa, talouskasvu hyvin hidasta ja työttömyys kasvussa. Tilanne Suomessa ja yleisemminkin läntisissä teollisuusmaissa on mielenkiintoinen, sillä inflaatiopeikon uskottiin nujertuneen pysyvästi 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Tuolloin rahapolitiikan uskottavuus inflaation hillitsijänä parani ja globalisaation myötä länsimaihin virtasi halpoja tuotteita Kaukoidästä ja Itä-Euroopasta.

Maailmanlaajuisen finanssikriisin kärjistyminen hallitsemattomaksi kaaokseksi rahoitusmarkkinoilla syksyllä 2008 vei talouspoliittisten päättäjien ja asiantuntijoiden ajatukset inflaatiopeikosta vaihteeksi deflaatorisiin. Ainakin Yhdysvaltojen ja Euroopan taloudet näyttävät olevan väijäämättä matkalla lamaan. Osakekurssit ovat jo sukeltaneet vuoden aikana kymmeniä prosentteja. Asuntojen hinnat ovat kääntyneet monin paikoin selvään laskuun. Kalliiden kulutushyödykkeiden kuten autojen kauppa on jo pysähtynyt Yhdysvalloissa ja monissa Euroopan maissa. Jos työttömyys alkaa lisääntyä, taloussuhdanne heikkenee ja varallisuusarvot jatkavat laskua edessä voikin olla ajanjakso, jolloin yleinen hintataso painuu pidemmän aikaa. Deflaatio on inflaatiota huomattavasti harvinaisempi, mutta maltillista inflaatiota vaarallisempi talouden ilmiö. Se ikään kuin halvaannuttaa talouskehityksen.

Taulukko Kuluttajahintaindeksin (2005) painorakenne ja kuluttajahintojen vuosimuutos 7/2007 – 7/2008 (Lähde: Tilastokeskus)

	osuus indeksistä, %	vuosi- muutos, %
ravinto	13,3	8,7
alkoholi ja tupakka	5,2	5,4
vaatetus	5,0	0,4
asuminen	21,3	6,1
kotitalouskalusto	5,5	1,5
terveys	4,8	0,0
liikenne	14,6	4,3
viestintä	3,5	- 2,8
kulttuuri ja vapaa-aika	12,0	1,8
koulutus	0,5	3,0
ravintolat ja hotellit	6,9	5,8
muut	7,3	3,7
Yhteensä	100	4,4

Inflaatiolla tarkoitetaan hyödykkeiden hintojen nousua, mikä aiheuttaa rahan arvon heikkenemistä. Toisin sanoen samalla rahamäärällä saa inflaation takia ostettua aikaisempaa vähemmän hyödykkeitä. Deflaatio

merkitsee yleisen hintatason laskua. Tällöin samalla rahamäärällä saa esimerkiksi vuoden kuluttua enemmän hyödykkeitä.

Inflaation kiihtymisellä tarkoitetaan puolestaan sitä, että yleisen hintatason nousu nopeutuu aikaisemmasta, eli kiihtyy. Esimerkiksi 2 prosentista 4 prosenttiin vuositasolla. Inflaation hidastuessa puolestaan hinnat edelleen nousevat, mutta tavaroiden ja palveluiden kallistuminen on aikaisempaa hitaampaa.

Inflaation aiheuttajat

Inflaation syiden kuvaamisessa usein käytettyä yksinkertaistusta kutsutaan rahan kvantiteettiteoriaksi. Sen mukaan rahan määrän lisääntyminen johtaa vastaavansuuruiseen hintatason nousuun, sikäli kuin myytävien hyödykkeiden määrä ei muutu ja rahan kiertonopeus kansantaloudessa säilyy vakiona. Syy-yhteyttä voidaan perustella huutokauppaesimerkillä: Jos huutokaupassa esineitä ostavien ihmisten rahan määrä kasvaa, niin he ovat valmiita tarjoamaan haluamistaan tavaroista enemmän, jolloin esineiden myyntihinta väistämättä nousee. Luonnollisesti jos huutokauppaan tuodaan uusia esineitä myytäväksi ("tuotanto" kasvaa) niin silloin hintataso ei muutu ainakaan yhtä paljon

Jos rahan määrää siis taloudessa lisätään keskuspankin tai muun hallinnon toimesta vastuuttomasti suhteessa tuotannon kasvuun, seurauksena on varmasti inflaation kiihtyminen. Kun hintojen nousu on karannut täysin hallitsemattomaksi, puhutaan hyperinflaatiosta. Klassinen esimerkki hyperinflaatiosta on Saksa vuonna 1923. Hintojen nousu oli pahimmillaan niin nopeaa, että palkkakin jouduttiin maksamaan useissa erissä päivän aikana. Näin työntekijällä oli edes pieni mahdollisuus ostaa jotakin ennen kuin raha menetti arvonsa. Hyperinflaatiotilanteessa setelien arvo voi olla suurempi poltettaessa nuotiolla kuin kaupan kassalla

2000-luvulla hyperinflaatiosta on kärsitty erityisesti eteläafrikkalaisessa Zimbabwessa epäonnistuneen hallinnon seurauksena. Vuonna 2007 inflaatio laukkasi jo tuhansien prosenttien vuosivauhdilla. Vuonna 2008 laukka on kiihtynyt jo lähes mittaamattomiin lukuihin. Esimerkiksi heinäkuussa leivän hinta saattoi nousta päivässä 60 miljoonasta Zimbabwen dollarista 100 miljoonaan. Zimbabwen dollari muuttui siten käytännössä arvottomaksi. Zimbabwe toteutti elokuun alussa rahauudistuksen, jossa Zimbabwen dollarin yksikköarvosta pudotettiin pois kymmenen nollaa. Uudistuksen jälkeen yksi uusi Zimbabwen dollari vastaa 10 miljardia vanhaa Zimbabwen dollaria

Kysyntäinflaatio johtuu siitä, että tavaroiden ja palveluiden kysyntä kasvaa niiden tarjontaa nopeammin. Kokonaiskysyntää voi kasvattaa esimerkiksi ulkomaisen vientikysynnän nopea vahvistuminen ja vientihintojen nousu. Yritykset saavat enemmän vientituloja. Tuotantoa lisätään olemassa olevien resurssien puitteissa. Tuotanto alkaa saavuttaa sen hetkisen tuotantokyvyn rajat. Syntyy ns. tuotantokapeikkoja. Yritykset ovat halukkaita korottamaan palkkoja ja maksamaan korkeampia hintoja muistakin tarvitsemistaan tuotantopanoksista (raaka-aineet, puolivalmisteet ym.) Koska yritysten tuotteiden kysyntätilanne on hyvä, ne siirtävät kohoavia työvoima- ym. kustannuksia hintoihin. Inflaatio kiihtyy

Kulutus- ja investointikysynnän voimistuminen aiheuttavat myös inflaatiopaineita. Esimerkiksi luotonannon kasvu ja toteutunut tai ennakoitu tulotason nousu lisäävät sekä kulutusta että investointeja. Hyödykkeitä kysytään aiempaa enemmän. Myyjät uskovat kalliimpien tuotteiden menevän kaupaksi ja nostavat hintoja, mikä kiihdyttää inflaatiota. Kysyntäinflaatiota esiintyy yleensä, kun taloudessa on tuotantokapasiteetin korkea käyttöaste ja alhainen työttömyysaste

Perinteisesti on ajateltu, että talouskasvun hidastuessa eli kokonaiskysynnän kasvun rauhoittuessa ja työllisyyskehityksen heiketessä inflaatiokin hidastuu. Vastaavasti jos kokonaiskysyntä kasvaa, inflaatio kiihtyy ja työttömyys laskee. Tätä yhteyttä inflaation ja reaalityövoiman välillä on kuvattu ns. Philips-käyrällä, jonka

mukaan korkeampi inflaatio ja alhaisempi työttömyys liittyvät toisiinsa Tämä riippuvuus on kuitenkin katkennut viimeistään globalisaation myötä Inflaatio saattaa siis pysyä vakaana tuontihintojen muutosten vuoksi riippumatta siitä, miten oman maan talous kasvaa ja työttömyys kehittyy. Teoria toimii käytännössä selkeästi vain ääripäissä: hyvin alhainen työttömyys kiihdyttää inflaatiota ja hyvin korkea työttömyys puolestaan merkitsee inflaation hidastumista tai jopa deflaatiota

Normaalitilanteessa inflaation ja työttömyyden välinen yhteys on siis epäselvä. Globalisaation eli kansantalouksien voimistuneen keskinäisen riippuvuuden myötä kansallinen inflaatio ei enää riipu kyseisen maan resurssien käyttöasteesta, vaan enemmän kansainvälisen talouden suhdanteista ja maailmanlaajuisesta kapasiteetin käyttöasteesta Esimerkiksi talouskasvun hidastuminen Suomessa ei merkitse automaattisesti inflaation hidastumista Inflaatio voi päinvastoin kiihtyä, jos maailmanlaajuinen kysyntä säilyy korkeana ja hylä raaka-aineiden ja tuontitavaroiden hintoja ylös

Globalisaation ohella rakennetyöttömyyden yleistymisen 1990-luvulla on särkenyt kysyntäinflaation ja työttömyyden välistä yhteyttä. Pitkään työttömänä olleet, usein kapean koulutuspuhjan omaavat työttömät eivät työllisty, vaikka talous kasvaisi nopeasti ja inflaatio kiihtyisi Näin työttömyysaste saattaa lähes polkea paikallaan, vaikka elettäisiin korkeasuhdannetta

Pidemmällä aikavälillä inflaation sekä talouskasvun ja työttömyyden yhteys on edelleen olemassa Jos kotimaan inflaatio on vuosia kilpailijamaita korkeampi, hintakilpailukyky heikkenee, talouskasvu hidastuu ja työttömyys kasvaa ajan myötä

Kustannusinflaatiota aiheuttaa kustannusten kohoaminen, mikä voi johtua eri tekijöistä Työn tuottavuuden paranemisen (= tuotoksen muutos / työpanos) ylittävät palkankorotukset aiheuttavat kustannusten lisäyksen yrityksille. Jotta yritykset välttyisivät tappioilta tai kykenisivät pitämään kannattavuutensa ennallaan, niiden on nostettava tuotteidensa hintoja. Tuottavuuden ylittäviä palkankorotuksia aiheuttavat lähinnä palkkojen jäykkyys (huonoinakin aikoina palkkoja pyritään nostamaan) sekä pyrkimys solidaariseen palkkapolitiikkaan Työn tuottavuushan vaihtelee huomattavasti aloittain Jos palkkoja nostetaan samaan tahtiin kaikilla aloilla, alhaisen tuottavuuden aloilla hintoja on nostettava kohonneitten palkankorotusten kattamiseksi

Öljyn hinnan heilahtelut ovat viime vuosikymmeninä vaikuttaneet huomattavasti inflaatiokehitykseen. Öljyn hinnan nousu näkyy lähes suoraan bensiinin ja asuntojen lämmitysöljyn kallistumisena Lisäksi öljyn kallistuminen lisää yritysten energiakustannuksia. Yritykset pyrkivät siirtämään kohonneet kustannukset hintoihin Sama koskee muita (tuonti)raaka-aineita Maan valuutan ulkoisen arvon heikkeneminen aiheuttaa suoraan paineita tuontihintojen kohoamiselle Devalvoitumisen seurauksena tuontihinnat nousevat kotimaan rahassa mitattuna Välillisten verojen ja maksujen korotukset siirtyvät yleensä hintoihin heti ja täysimääräisesti Myös välittömien verojen nousu aiheuttaa helposti inflaatiohyökkäyksen, koska työntekijät vaativat palkankorotuksia pitääkseen nettopalkkansa (= bruttopalkka miinus välittömät verot) ennallaan

Jollakin toimialalla voi käydä, että yritykset eivät kilpaile keskenään hinnoilla (ääriesimerkkinä monopolitilanne) Tuolloin on mahdollista, että yritykset kasvattaakseen voittojaan nostavat hintoja, vaikka kustannukset eivät olisi kohonneet

Inflaatio-odotusten merkitys on huomattava inflaation syitä selitettäessä Jos hintojen odotetaan nousevan jatkossakin, niin tällöin muun muassa palkankorotusvaatimukset mitoitetaan odotetun inflaation mukaisiksi Inflaatio-odotukset ruokkivat helposti itseään ja aiheuttavat siten inflaatiota, vaikka taloudessa ei vallitsisikaan hyödykkeiden tai työvoiman liikakysyntää Inflaatio-odotusten hallitsemiseksi esimerkiksi Euroopan keskuspankki on ilmoittanut, että vakaa rahan arvo merkitsee sille vuotuisella nousulla mitatun inflaatiovauhdin vakiintumista keskipitkällä aikavälillä kahden prosentin tasolle Näin vakaat hintaodotukset luovat suotuisat

olosuhteet pitkän aikavälin taloudellisille sopimuksille ja päätöksille Kahden prosentin tavoitetta ei ymmärretä tiukasti Inflaatio voi väliaikaisesti, esimerkiksi raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan heilahtelujen takia, vaihdella kahden prosentin molemmin puolin, kunhan inflaation trendi ei ala systemaattisesti poiketa tavoitteestaan

Korkean inflaation monet haitat

Perinteisesti inflaatiosta ovat kärsineet säästäjät ja ulkomaisten yritysten kanssa kilpailevat yritykset eli ns avoin sektori Viennin kasvu on hidastunut, jos kustannukset kotimaassa ovat nousseet kilpailijamaita nopeammin ja vientihyödykkeet ovat menettäneet kilpailukykyään Samaan aikaan rahan arvon heikkeneminen on syönyt säästäjien pankkitileillä olleiden varojen ostovoimaa Velalliset puolestaan ovat hyötynneet, kun inflaatio on alentanut rahan arvoa ja siten myös velan arvoa Oma asunto on kannattanut ostaa velalla, koska inflaatio pienentää velan todellista arvoa, kun palkat nousevat ja asuntojen hinnat kallistuvat Negatiivisen reaalikoron (= nimelliskorko – inflaatio) oloissa voidaan ajatella, että säästäjät maksavat osan velallisten veloista

Rahamarkkinoiden vapautumisen jälkeen markkinakorot heijastavat huomattavasti 1970- ja 1980 -lukuja paremmin inflaatiota ja inflaatio-odotuksia. Nykyisin ei voikaan enää ajatella, että inflaatio hoitaisi suuren osan lainanmaksurasituksesta

Inflaation haittojen suuruus riippuu osaltaan siitä, onko inflaatio odotettua vai odottamatonta Odotetun inflaation haittoja lyhyellä tähtäimellä lieventää se, että se voidaan jossain määrin ottaa huomioon erilaisissa sopimuksissa Näin esimerkiksi palkankorotukset ja talletusten korko voivat asettua tasolle, joka takaa taloudenpitäjälle tämän odottaman reaali-palkan tai reaalisen korkotuoton Taloudenpitäjähän ovat ensisijaisesti kiinnostuneita reaalisista, ostovoimaisista tuloista ja tuotoista eli siitä, miten paljon hyödykkeitä tuloilla saa

Jos odotettu inflaatiövauhti on huomattava eli kymmeniä prosentteja, ihmiset haluavat vaihtaa saamansa rahat nopeasti johonkin, joka säilyttää arvonsa. Lisäksi ihmiset joutuvat uhraamaan aikaansa tulevien hintojen laskemiseen. Myös jatkuva epävarmuus tulevasta inflaatioprosentista, ohjaa taloudenpitäjiä kuluttamaan voimia inflaation haittojen minimoimiseen. Nämä toiminnot eivät ole kansantalouden kannalta järkevää toimintaa

Konkreettinen esimerkki hallitunkin ja "odotetun" inflaation ongelmista on sen verotusta vinouttava vaikutus. Varsinkin pitkään omistetusta omaisuuserästä syntyvien luovutusvoittojen verotus kiristyy kohtuuttomasti, koska inflaation myötä syntynyttä ei-todellista myyntivoittoa verotetaan. Esimerkiksi jos henkilö oli ostanut osakkeita vuonna 1970 10 000 eurolla ja myynyt sen vuonna 2007 75 000 eurolla, hän näytti saaneen melkoisen myyntivoiton, josta häntä sitten verotettiin 40 prosentin hankintameno-olettamaa käyttäen. Vero olisi ollut 12 600 euroa, vaikka todellisuudessa osakkeiden arvo oli noussut vain inflaation tahdissa eikä todellista rahan ostovoiman muutoksen huomioivaa arvonnousua ollut tapahtunut ollenkaan Vastaavasti voidaan olettaa henkilö, joka sijoittaa sijoitusrahaston kasvuosuuksiin, jotka eivät siis maksa vuotuisia voitto-osuuksia, ja saa 15 vuoden ajan keskimäärin 4 prosentin vuotuisen arvonnousun inflaation ollessa keskimäärin EKP:n tavoitteen mukaiset 2 prosenttia Kyseisen sijoituksen tuoton todellinen inflaation huomioon otettava veroprosentti on näennäisen 28 prosentin asemesta 49 prosenttia Nämä esimerkit valaisevat sitä, että omaisuuden myyntituloja verotetaan Suomessa erittäin ankarasti

Odottamaton inflaatio on erityisen haitallista siksi, että se vaikeuttaa tulevaisuuden arviointia Se myös vääristää tulonjakoa tallettajien ja velallisten sekä työntekijöiden ja työnantajien välillä Inflaation vaihtelut ovat suurempia ja vaikeammin ennakoitavia korkean inflaation oloissa Tämä korostaa nopean inflaation haittoja

Näissä oloissa pitkäaikainen suunnittelu muuttuu niin hankalaksi, että rahaa ei haluta sitoa talletuksiin tai muihin sijoituksiin pitkäksi aikaa Näin myös investointien rahoitus vaikeutuu, mikä supistaa investointeja ja siten rapauttaa kansantalouden kasvumahdollisuuksia

Suomen inflaatio oli 1990-luvulle saakka yleensä nopeampaa kuin kilpailijamaissa, mikä heikensi Suomen hintakilpailukykyä. Kilpailukyky jouduttiin palauttamaan säännöllisesti toistuvilla devalvaatioilla Puhuttiin inflaatio-devalvaatio – kierteestä. Koska rahamarkkinat olivat säännöstellyt, korkea inflaatio ja jatkuvat devalvaatiot eivät aiheuttaneet merkittävää korkotason nousua 1980-luvun lopulla tilanne muuttui Kun inflaatio kiihtyi kilpailijamaita suuremmaksi, viennin hintakilpailukyky kärsi Se aiheutti odotuksia valuuttakurssin heikkenemisestä tulevaisuudessa, mikä näkyi 1990-luvun vaihteessa erittäin korkeina markkinakorkoina Suomen liittymisen talous- ja rahaliitto EMUun yhtenä keskeisenä tavoitteena olikin pakottaa talous inflaatiokuriin ja vähentää valuuttakurssiepävarmuutta, ja siten estää voimakkaat korkoheilahtelut ja pitää korot matalina

Deflaatio on vakava talousuhka

Jos kuluttajat ja yritykset odottavat hintojen laskevan tulevaisuudessa, ne siirtävät hankintojaan tulevaisuuteen. Siten deflaatio voi jopa pysäyttää talouskasvun. Kun kasvu pysähtyy, työttömyys yleensä nousee. Kotitalouksien luottamus tulevaan heikkenee ja kulutushalut ja – mahdollisuudet heikkenevät. Tämä puolestaan yleensä heijastuu yrityksiin ja niiden investointeihin, mikä näkyy jälleen työllisyydessä ja talouskasvussa Hinnatkin voivat jatkaa laskuaan heikossa taloustilanteessa, mikä edelleen pahentaa suhdannekehitystä

Deflaatio on erityisen paha vaihtoehto velkaantuneiden kotitalouksien ja yritysten kannalta, koska nimelliskorot eivät voi painua nollan alapuolelle, merkitsee deflaatio vääjäämättä reaalikorkojen (= nimelliskorko - inflaatio) nousua Lisäksi deflaatiossa velalla hankitun omaisuuden arvo laskee Tämä voi johtaa yritysten konkurssiin ja kotitalouksien asuntojen pakkorealisoimisiin, jos vakuuksien arvot eivät enää kata lainoja. Vararikkojen ja työttömyyden lisääntyminen heikentää entisestään velallisten kykyä hoitaa velkojaan. Hoitamattomat velat merkitsevät jopa pankkikriisiä, kun luottotappioiden jyrkkä lisääntyminen pakottaa pankit kamppailemaan olemassaolostaan Hyviäkin hankkeita ei voida tai uskalleta lainoittaa ja pankkien omaisuutta voidaan myydä lähes hinnalla millä hyvänsä Näin kävi Suomessakin 1990-luvun alussa, kun omaisuusesineiden deflaatio riepotteli laman myötä ja osaltaan syvensi lamaa

Deflaatio on kiusannut myös esimerkiksi Japanin kansantaloutta koko 1990-luvulla ja vielä 2000-luvun alussa Vuoden 2008 syksyllä finanssikriisi ja osakemarkkinoiden syöksy on nostanut deflaatiomahdollisuuden esille niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassakin

Inflaatio Suomessa 2000-luvulla

Suomessa kuluttajahintojen vuotuinen nousu oli 1-2 prosenttiin tuntumassa koko 1990-luvun jälkipuoliskon Nopeasta talouskasvusta huolimatta hinnat eivät nousseet Suomessa aiemmilta vuosikymmeniltä totuttuun tapaan Keskeinen ansio matalan inflaation taustalla on ollut työvoimakustannusten kohtuullinen nousu maltillisten tulosopimusten ja tuottavuuden paranemisen ansiosta Tuottavuus on noussut lähinnä teollisuudessa, missä tuotantoa kasvatetaan jopa työvoiman vähetessä Näin palkkakustannuspaine ei ole niin suuri kuin aikaisemmin ja kustannusinflaatio pysyy hyvin kurissa Yksityisissä palveluissa kova kilpailu pitää hinnat kurissa sekä pakottaa nostamaan tehokkuutta ja tuottavuutta Julkisissa palveluissa tuottavuus ei ole juurikaan parantunut Palkkoja on voitu kuitenkin nostaa myös julkisella puolella hyvään tahtiin, koska reipas talouskasvu on merkinnyt nopeasti lisääntyneitä verotuloja Vuonna 1999 raakaöljyn hinta kääntyi jyrkkään

nousuun runsaan 10 dollarin tasolta Syksyllä 2000 öljytynnyri maksoi jo yli 30 dollaria. Samaan aikaan dollari vahvistui kymmeniä prosentteja suhteessa euroon ja markkaan. Näin tärkeä tuontiraaka-aine kallistui selvästi, mikä luonnollisesti heijastui muun muassa liikenteen ja asumisen kustannuksiin. Asumisen hintaa on nostanut myös asuntojen hintojen nousu. Vuoden 2000 aikana Suomen inflaatio voimistui siis tuntuvasti. Keskimäärin hintojen nousu oli 3-4 prosenttia.

Vuonna 2001 kuluttajahintojen nousu väheni 2-5 prosenttiin. Inflaatiota hillitsi muun muassa öljyn hinnan aleneminen kansainvälisen taantuman myötä. Talouskasvun hidastuminen hillitsi inflaatiota myös vuonna 2002. Samaan suuntaan vaikutti vahvistunut euro, mikä on laskenut tuontihintoja. Raakaöljyn hinnan kallistuminen 50 prosenttia vuoden 2002 alun 20 dollarin tasolta lähelle 30 dollaria tynnyriltä Irakin sotaan liittyvien pelkojen myötä nosti inflaatiota puolisen prosenttiyksikköä. Kaiken kaikkiaan kuluttajahintojen nousu jäi kuitenkin Suomessa vuonna 2002 selvästi alle kahden prosentin. Myös euromaiden inflaatio painui taantuman myötä lähelle EKP:n tavoitetaso eli kahta prosenttia.

Vuonna 2003 kuluttajahinnat nousivat vain runsaan prosentin korkojen laskun ja euron vahvistumisen ansiosta. Vuonna 2004 keskimääräisiin kuluttajahintoihin vaikutti oleellisesti alkoholijuomien verotuksen alentaminen. Alkoholien vähittäismyyntihinta laski noin viidenneksen. Inflaatio painui nolliin. Inflaatio nopeutui vuoden 2006 aikana. Raakaöljy kallistui, mutta tuontihintapaineita hillitsi jälleen euron vahvistuminen. Lisäksi matalan kustannustason maissa valmistettujen tavaroiden osuus kotimaisessa kysynnässä ja tuotannossa oli lisääntynyt jo useiden vuosien ajan, mikä painoi tuontihintainflaatiota. Asuntojen hinnat jatkoivat vahvaa nousua ja korot kipuivat selvästi. Keskimäärin kuluttajahintaindeksi kohosi 1,6 %.

Inflaatio nopeutui vuoden 2007 aikana. Vuoden keskimääräinen inflaatio oli 2,5 prosenttia. Kuluttajahintoja nosti eniten asumisen kallistuminen. Taustalla olivat asuntolainojen korkojen nousu, osakehuoneistojen ja kiinteistöjen kallistuminen sekä vuokrankorotukset. Myös ajoneuvojen käyttökustannusten, elintarvikkeiden, kulutusluottojen korkojen sekä ravintola- ja kahvilapalveluiden kallistuminen vaikuttivat inflaatioon. Raakaöljykin kallistui edelleen vuonna 2007. Tuontihintapaineita hillitsi kuitenkin euron vahvistuminen suhteessa dollariin.

Vuonna 2008 korot ovat olleet varsin korkealla, mikä on pysäyttänyt asuntojen hintojen kallistumisen. Vuokrat ovat sen sijaan nousseet, koska vuokrataso kehittyi hyvin maltillisesti vuosien ajan ja varsinkin pienistä vuokra-asunnoista on pulaa kasvukeskuksissa. Elintarvikkeiden hintojen nousu vuoden alussa oli odottamattoman ripeää. Taustalla on esimerkiksi Kiinan kasvava ruuan kysyntä, mikä heijastuu hintoihin myös Pohjolassa. Palkkatarkistukset ovat voimistaneet kotimaisia kustannuspaineita. Alkoholien ja polttoaineverojen korotettiin vuoden alussa, mutta niiden kertaluonteinen vaikutus inflaatiovauhtiin katoaa ensi vuoden alussa. Kuluttajahintojen nousun arvioidaan kiihtyvän kuluvana vuonna poikkeuksellisesti yli neljään prosenttiin.

Vuosi 2008 on kaikkialla teollisuusmaissa merkinnyt paluuta inflaatoriskien aikaan. Globalisaation eli tuotannon ja työn uudelleen sijoittumisen myötä länsimaissa ehdittiin jo tottua tuontitavaroiden edullisuuteen ja alhaiseen inflaatioon. Nyt kun tuotanto ja elintaso nousevat Kiinassa, Intiassa sekä muilla kehittyvissä talouksissa, raaka-aineiden kysyntä lisääntyy oleellisesti ja tuotantokustannukset kohoavat jatkuvasti myös Aasiassa. Keskuspankkien ja työmarkkinaosapuolien vastuu inflaation kurissapidossa korostuu vuosikymmenen helpomman jakson jälkeen.

Inflaation hillitseminen

Pyrkimys lopettaa 1960- ja 1970-luvuilla valloilleen päässyt inflaatio johti rahan arvon vakauden asettamiseen talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi useimmissa teollisuusmaissa 1980-luvun aikana. Hintavakauden vallitessa suhteellisten hintojen muutokset ovat nähtävissä helpommin kuin muutoin, koska yleisen hintatason vaihtelut eivät peitä niitä näkyvistä. Näin ollen yrityksillä ja kuluttajilla on paremmat valmiudet tehdä kulutus- ja

investointipäätöksiä, ja tällöin markkinat voivat kohdentaa resurssit tehokkaammin Auttamalla markkinoita ohjaamaan resurssit kaikkein tuottavimpiin käyttötarkoituksiin hintavakaus lisää talouden tuotantopotentiaalia

Jos sijoittajat ovat vakuuttuneita hintavakauden säilymisestä tulevaisuudessa, he eivät vaadi inflaatoriskipreemiota kompensoidakseen pitkäaikaisiin sijoituksiin liittyviä riskejä Pienentämällä reaalkorkoihin sisältyviä riskipreemioita rahapolitiikka voi kannustaa sijoittamiseen ja edistää talouskasvua Lisäksi nopea inflaatio tai deflaatio luo usein sosiaalista ja poliittista epävakautta. Kaikki nämä seikat viittaavat siihen, että hintavakaus edistää merkittävästi laajempia taloudellisia päämääriä, kuten talouskasvua, elintason nousua ja parempia työllisyysedellytyksiä

Inflaation torjuntaa vaikeuttaa se, että siitä aiheutuvat haitat kohdistuvat eri tavoin eri ryhmiin Lisää vaikeuksia aiheuttaa työttömyyden ja inflaation samanaikainen esiintyminen Aikaisemminhan inflaatio oli tyypillisesti nousukauden ja työttömyys laskukauden ilmiö Nykyisin hitaankaan kasvun oloissa rakennetyöttömyyttä ei saada painettua merkittävästi alas talouskasvua kiihdyttävällä finanssi- ja rahapolitiikalla Seurauksena on korkeintaan inflaation kiihtyminen

Kysyntäinflaation torjunnassa on oleellista pyrkiä hillitsemään kokonaiskysynnän liian nopeaa kasvua. Tällaisia tiukan finanssipolitiikan keinoja ovat verojen kiristäminen, joka vähentää kotitalouksien ja yritysten käytävissä olevia tuloja, julkisen sektorin kulutus- ja siirtomenojen karsiminen tai vähentäminen sekä julkisten investointien siirtäminen myöhempään ajankohtaan.

Keskuspankki pystyy rahapolitiikallaan hillitsemään kokonaiskysyntää harjoittamalla kireää rahapolitiikkaa, johon kuuluu lähinnä korkotason nostattaminen, jolloin velaksi kuluttaminen ja investoiminen vähenevät sekä säästäminen lisääntyy

Inflaation torjunnassa tulopolitiikka ja palkankorotukset on keskeisessä asemassa varsinkin, koska rahapolitiikkaa harjoitetaan Euroalueella keskitetysti. Euroopan Keskuspankki ei voi ottaa päätöksissään täysin huomioon yksittäisten maiden tilannetta. Inflaatiopaineita hillitsevässä tulopolitiikassa palkankorotukset eivät saa ylittää tuottavuuden kasvua. Julkinen valta voi myös osallistua tulopolitiikan tekoon liittämällä laajoihin tulopoliittisiin kokonaisratkaisuihin lupauksia finanssi- ja sosiaalipolitiikkaan liittyen

Julkinen valta voi vaikuttaa myös kansantaloudessa vallitsevaan kilpailutilanteeseen Nykyisin kilpailulainsäädännöllä ja erityisesti tavaroiden ja palvelujen vapaalla liikkuvuudella maiden rajojen yli on osaltaan pystytty hillitsemään inflaatiota